

Tisti klobuk je vrgla čez tri dni reka na breg. Našel ga je tam kmet in se ga je razveselil. Sredi njive, posejane s prosom, ga je nataknil na kolec. Strašil je tam vrabce tisti gosposki klobuk. Grdo jih je strašil, da so vrabci kar kričali v svojem strahu. Skrivali so se za mejo in so se spogledavali. Kajti strah jih je bilo v grešnih srcih, pa se niso upali blizu prosa, res niso upali...

Fran Govekar:

Voda, voda!

(Pesem v prozi.)

kakor daleč seže oko, sama puščava, žareč pesek... Nobenega drevesa, nobenega grmovja, nikjer zelene vejice.

Kakor rdeča, žareča krogla stoji solnce sredi nebesnega oboda in pripeka ter žge, da se zdi, kot da je vsa zemlja in nebo v plamenu.

Ogenj na nebu, ogenj na zemlji... Nad razbeljenim peskom se vidi neko tresenje, migljanje, kakor bi plavalo v zraku tisoč in tisoč brezbarvnih plamenčkov. In to migljanje in tresenje je edino, kar se giblje, kar živi v tej mrtvi tišini, v tej mrtvi zemlji brez življenja.

Brez življenja?...

Ali se ne prikazuje tam daleč na vzhodu, kjer se žgoči, migljajoči pesek in žareče nebo strneta v eno samo ognjeno morje, ali se ne prikazuje tam nekaj temnega? Zdi se, kot da je prilepljeno in prikovano na zemljo. A vendar se giblje, vedno bolj se bliža, raste... Prikaže se bitje, ki ima glavo, roke, noge.

V sredi puščave — človek! Ogrnjen je z rjavim plaščem, v roki ima palico, z drugo roko pa si senči obraz... Zasopljen, omahujočih, trudnih korakov stopa po vročem pesku. Vanj se udirajo njegove noge malone do kolen. Iz plašča pa zre obraz, bled, prepaden, razjeden, z velikimi ustnicami, z mrzličnimi očmi. Njegov pogled se izgublja v daljavo... Kje je pot, ki naj hodi po njej? Kje je cilj, ki po njem koprní tako željno, tako vroče?

Pred njim nobene ceste, nobene steze... Le pesek, brezkončen, žareč. In vendar je treba naprej, naprej. Kajti za njim je groza in smrt.

Komaj si upa pogledati nazaj v ono daljavo, kjer je prvi izmed njegovih tovarišev obležal mrtev. In drug za drugim so potem onemogli ter popadali. Videl je, kako je ugašalo njih življenje, a ni mogel pomagati, ni jih mogel rešiti. Padlo in poginilo je tudi živinče, ki je je jezdil, in gorka kri, ki jo je v naglici izpil željno, a obenem z gnusom, ni mogla ugasiti njegove žeje. Le še povečala jo je... In zdaj? ...

Zapuščen, osamljen... a vendar ni sam. Korak za korakom mu sledi pošast, ki se mu reži v obraz. Kamor se obrne, gre ob njegovi strani ta strašna prikazen; kamor pogleda, jo vidi — smrt...

Potnik tava dalje, dalje, dokler ne opeša, popolnoma ne omaga. Govor mu je že zdavnaj zamrl, govoriti ne more več, kaj šele vpiti, klicati na pomoč! A kdo bi tudi slišal v tej mrtvi, brezkončni puščavi njegov klic?...

Nemo se premikajo njegove vele ustne, kakor bi hotele zaklicati eno samo, vedno isto besedo. A nobenega glasu ni od njega, akoravno misli, da vpije iz vsega grla in kliče: »Vode, vode...!«

Tam se vidi nekaj sence... Opotekajoč se, omahujoč tava proti skali, ki se dviga nad peskom. V slabi mali senci, na tem malem prostoru hoče odpočiti, se oddahnuti. Tedaj zagledajo njegove oči — kup velih kosti. Tako tiho leže, a vendar govore tako glasno, strašno.

Ali je to okostje živali, ki je tu v puščavi poginila, ali morda človeka, ki je zapuščen, oslavljen napel še enkrat svoje moči, da se povzpne do te skale, odkoder bi klical na pomoč in naposled tu v samoti izdihnil? Ali pa je morda to kraj, kjer kraljuje smrt, ki si je zbrala to skalo za svoj sedež, kjer tu kraljuje in gleda z votlimi očmi ter čaka na plen?

V strahu se hoče popotnik obrniti, oditi, toda manjka mu moči. Zdihovaje pade na kolena. Udirajo se mu v vroči pesek, in na skalo naslonjen grabi s trudnimi rokami po plašču...

Solnce pripeka, trese se zrak in miglja, nemo izginja ura za uro.

Potnik še vedno sloni ob skali, tiho, mirno, ne da bi se ganil. Nobenega znamenja življenja ni več v njegovih udih. In vendar še bije njegovo srce, še mu teče kri po žilah. Že ob ugašanju dihanja in življenja mu rojé v zmedeni blodnji čudne misli, v živi domišljiji kakor v sanjah si predstavlja in upa na rešitev.

Zdi se mu, da se razgrinja pred njim lepo zelen, cvetoč vrt z mnogo-vrstnim drevjem. Že čuti prijetno pihljanje vetra. Kako dobro mu dene. Med tihim šumenjem dreves se čuje srebrnočist glas — žuborenje studentca. Potnik čuje ta glas, v duši mu vstaja novo upanje. Žejne ustnice že srkajo hladilno, mrzlo studenčnico. S tresočimi rokami zagrabi sanjalec za obleko in jo trga z života. Ne samo piti, ne samo z ustmi, z vsem telesom hoče uživati, ugašati žejo, obenem si pa tudi ohladiti vroče, razbeljeno telo...

Ah, že ta okus, ta slast, ta užitek — kaka nedopovedljiva sladkost!

Kako sladka misel, kak rajski občutek, ko stopi njegova noga v mrzlo vodo, ko se ulijejo hladilne kaplje po njegovih udih, ko se poživijo vse telo, okrepcajo živci, ko mu sega voda vedno više, do prsi, do srca, do duše... Ko se nagnejo njegove ustnice in pijejo, pijejo, pijejo...

Tako sanja potnik, v sanjah omahne, gre proti rešilnemu studentu, stegne roke — — — a sedaj? Goljufiva slika izgine v neizmerno daljavo. Dvoje steklenih oči ji sledi in gleda v nedosegljivi daljavi vodo. Najprej

kot majhno svetlo ploščo, ki pa bolj in bolj raste, se razteza, postane takorekoč potok, deroča reka, naraščajoče jezero. V neizmerno daljavo se razteza njegovo obrežje, voda se vali v šumečih valovih... Valovi se dvigajo, izhlapevajo, sitijo zrak, se gosté v dolga, široka zagrinjala, ki pokrijejo nebo, zakrijejo solnce, se nakopičijo v gostih, temnih oblakih in se podijo vedno bliže.

Tedaj na nebu nekaj zašumi, prve kaplje padejo in nato tisoč, milijon drugih, deževati začne...

Z željnimi očmi strmi potnik, z razprostrtimi rokami hoče uloviti vsako kapljo, že čuti, kako dežuje nanj, na njegove roke, na rame, na prsi, na glavo, toda nobene mokrote, nobenega hladu. »Vode, vode!« hoče vpiti z velikim glasom. Srka, sreba, čuti, kako teče voda v grlo, a nič ne ugasi njegove žeje, nič ne pogasi ognja, ki gori v njem. »Voda, voda!« doni iz njegovih prsi. Vidi in čuti, da lije dež po njegovem telesu, da šumi voda okoli njegovih nog, da šumi, vrši, kipi in narašča. Že je vsa puščava izpremenjena v morje z grmečimi valovi, ki se dvigajo in spet padajo, se zaganjajo drug v drugega in se odbijajo, a še vedno kliče sanjač in vpije v nenasičenem poželjenju in neugasljivi žeji: »Vode, vode!«

Valovi šume in pluskajo, se vzdigujejo in nosijo potnika, tako da plava sanjač po valovih in brzi dalje v neskončno daljavo. Njegove sanje se utope v valovih, polagoma se vseli v njegove ude tih mir, ustnice ima odprte, in vsa ta voda se neprestano šumljajoče izliva v njegovo osušeno grlo, v njegova koprneča usta... Vode mu prinašajo konec, povzročajo smrt, on to čuti, a vseeno pije, pije dalje, z vsakim požirkom čuti, da ugaša njegova žeja, se hladi v telesu ogenj, ki ga muči. To umiranje v pitju mu je slast, mu je sladkost ta — smrt...

* * *

Solnce zahaja. Zadnje rdeče žarke pošilja v puščavo ter tone v daljavi. V puščavi nastopi noč. Zvezde zablišče. Noč pa privabi divjo zver, ki se tiho priplazi, da si poišče plen...

Janko Polák:

Dvojna bol.

Kaj je tebi, dete drobno,
da imaš oko rosnó?
Ali slutiš, da tvoj atek
nekaj nosi prav težkó?

Ali slutiš, da bijó me,
ne vedó pa nič, zakaj?...
Oh, ne vzdihaj, dete moje —
prvič ni ne zadnjič zdaj.

